

OSKAR HUDALES, VRNITEV V ŽIVLJENJE*

Delo, ki je izšlo kot redna knjiga knjižne zbirke Kmečke knjige za leto 1959, predvsem potrjuje, da njegov avtor ve pisati: stavek gradi pregledno in smiselno ter ni brez občutka za prizor in trenutek. Razen tega mu moramo priznati natančno poznavanje domače zgodovine; celo prenatanko: epizoda, ki si jo je izbral — ukinitvev gornjegrajske opatiije 1461, odmev propada celjskih grofov — ostaja tudi v njegovi obdelavi zgolj podatek, namenjen strokovnjaku. Aktualizirati jo je poskusil z zgodbo o vrnitvi glavnega junaka iz samostana v življenje, ki pa se mu, kot bomo videli, ni prav posrečila. Naj bo kakorkoli že, znal je zgodovinsko dogajanje z nekaterimi ustaljenimi pripomočki prav prikupno oživiti. Načitan bralec bo sicer ob njegovih motivih in pripovednih prijemih precej pogosto prijetno iznenaden, včasih bolj — recimo ob zgodbi o umetniku, ki je rezljal Madono in izrezljal svojo ljubico —, včasih spet manj odločno; vendar je treba pomisliti, da knjiga ni načitanemu bralcu namenjena.

Nekje druge pa to opravičilo ne velja. Važnejša od zgodovinskih dogodkov je piscu usoda mladega Celjana, Andreja Prepadnika, ki jo pripoved zvesto spremlja; če se od nje oddalji, se oddalji samo zato, da posebej vzemiri našo radovednost. Dejstva govore, da se daje ta junak najprej petindvajset let staršem vzdrževati; nato se v denarni stiski in v želji po neskrbnem življenju začasno zateče v samostan; nazadnje si iz denarja, podedovanega po očetu, organizira nekakšno rento, za happy-end pa jo z ženo malneta na poročno potovanje po Evropi. Brezpomembno in zgodovinsko neverjetno privatiziranje. Toda nekdo je drugačnega mnenja: naš pisec je kdo ve zakaj našel v Andreju vzor popolnosti. Najplemenitejša čustva, najbolj izbrani izrazi so prihranjeni posebej zanj. S kakšnim aristokratskim prezirom, na primer, obsodi fant svoje meniške sobrate — sladokusce! Pa je vseeno treba pripomniti, da ni samo natančno enak parazit kot vsi ostali, temveč še nizkotnejši: zagledal se je v hčer samostanskega podložnika, ki mu je rešila življenje, strl njeno srce in šel ter še leta in leta v popolnem duševnem ravnovesju živel od njenih žuljev. Dekletu so umrli starši, v stiski se moži, a po golem naključju ali bolje po avtorjevi protekciji pridirja Andrej poslednji hip na prizorišče in zasuče stvari v svoj prid; res, ljubezen in pol. Na nesrečo je avtor te dogodke opisal kot skrajno plemenit duševni boj med dolžnostjo in klicem življenja, v katerem da življenje in ljubezen naposled zmagata. Končni vtis je zelo neprijeten. Med Andrejevimi dejanji in besedami, s katerimi se o njem govori, ostane nepremostljivo nasprotje. Morda se preprost človek res ne bo domislil, da gre za golo nerodnost, pač pa mu prisojam toliko zdrave pameti, da si bo znal o svetohlinskem avtorjevem miljenčku ustvariti kolikor toliko jasno mnenje. Nič ne pomaga, tudi kadar pišeš za ljudstvo, moraš misliti, kaj pišeš.

Dovolj o napakah, na vrline pozabljam. Delo bo solidno opravljalo svojo pglavitno nalogo: uvajalo bo preprostega bralca v umetnost. To velja za

* Oskar Hudales: Vrnitev v življenje. Zgodovinska povest. Kmečka knjiga. Ljubljana 1958.

snov in motive, za pripovedne prijeme, za jezik: literarni, knjižni jezik, kot bi skočil naravnost iz definicije, govor brez prave predstavnosti, ki se ga umetniki kot hudič križa izogibljejo, ki pa ga mora kulturni človek poznati. Seveda bo kdo vprašal, če bi ne mogli našemu kmetu z različnimi »grudmi« in »koprnjenji« prizanesti, vendar bo vprašanje ostalo retorična domislica. Posredniško, izobraževalno funkcijo pa je treba knjigi priznati.

Marjan Kramberger

PUŠKIN, PESNITVE, PRAVLJICE

Po daljšem razdobju je Državna založba Slovenije končno le izdala peti zvezek Izbranega Puškinovega dela v redakciji Mileta Klopčiča. Peti zvezek prinaša izbor najpomembnejših in najboljših Puškinovih pesnitev in prevode vseh petih Puškinovih znamenitih pravljic v verzih. Ker je prevajanje lepega števila verzov verjetno zahtevalo dokaj časa in naporov, se je urednik pravilno odločil, da je delo zaupal več prevajalcem, in tako sodelujejo v tem zvezku kot prevajalci pokojni Oton Župančič, Jože Udovič, Tit Vidmar in urednik Mileta Klopčič. Vendar pa prinaša takšno kolektivno delo s seboj tudi nekaj nevarnosti, predvsem stilno neenotnost, ki je enovita puškinska dikcija nedvomno nedopušča, toda o tem kaj več ob zaključku našega pisanja.

Pokojni pesnik Oton Župančič je prispeval za ta zvezek prevod dveh znamenitih Puškinovih del: prevod peterburške groteskne povesti v stihih Bronasti jezdec in prevod morda najlepše Puškinove pravljice, Pravljice o carju Saltanu, ki je hkrati v Župančičevem prevodu v tem zvezku doživela že svoj tretji natis.

Župančič je prevod svojega Bronastega jezdec v grobem končal tik pred smrtjo in urednik je v opombah zapisal, da Župančič ni utegnil po revialni objavi prevoda še dognati in je tako moral urednik nekaj smiselnih spodrseljajev odpraviti, prevesti in dodati še manjkajoče verze in predgovor k pesnitvi in pa Puškinove opombe.

Župančič se je zavzelo lotil prevajanja Bronastega jezdec in v splošnem ujel celotno razpoloženje Puškinove povesti, posvečene Petru Velikemu, graditelju Petrograda. Za ilustracijo naj navedem nekaj znanih verzov iz pesnitve v izvorniku in Župančičevi prepesnitvi. Puškin je takole zapisal svoje najbolj znane stihe iz te pesnitve: *Ljublju tebja, Petra tvorenje; / ljublju tvoj strogij, strojnyj vid, / Nevy deržavnoe tečenje, / beregovoj jeja granit, / Župančič pa prepesnil: Rad, Petrovo imam te delo, / rad zrem tvoj skladni, strogi vid, / mogočno Nevo zakipelo, / nabrežja njenega granit, / itd.* Naj navedem še en primer dobrega prevoda. Izvornik: *Krasnijsja, Grad Petrov, i stoj / nekolebimo, kak Rossija. / Da umiritsja že s toboj / i pobežděnaja stihija /*. Prevod: *Stij v slavi, Petrov Grad, in stoj / kakor Rusija neomajno / in naj se pomiri s teboj / priroda, ukročena trajno /*. Vendar pa najdemo v Bronastem jezdecu tudi nekaj manjših in večjih spodrseljajev, katerim se Župančič ni mogel izogniti predvsem zato, ker je bil pač vklenjen v mero in rime. Takšni spodrseljaji so n. pr. prevajanje *junyj grad* z mesto-grad, *v uglu* z v ozadji, *sudba* z urokom, *dalje »ne vzroslo tam ni bilinki«* z »zel ne trava kali ne žene tam«. Dalje je Župančič marsikje prevajal precej svobodno, vendar